

DRUŠTVENE VIJESTI

TEŠKA STVAR

(Problemi poljoprivrednih kadrova u Čehoslovačkoj)

Iz časopisa »Magazin aktualit« br. 10/1963 preveo inž. Z. Novaček

SELO — GRAD. Čemu dati prednost. Posve iskreno: poljoprivreda je jedan od najljepših poziva. Ali pred prodavaonicama mesa u gradovima ne susrećemo se s upravo najadekvatnijim vrednovanjem rada poljoprivrednika. Mnogi kažu, da su zadrugari ljenčine i samo se voze po izletima, a radnici im daju strojeve, i za njih ne dobiju ništa za uzvrat a namirnice se moraju uvoziti.

KAKO JE TO UISTINU

Nije potrebno posebno spominjati činjenicu, da je potrošnja mesa, jaja, povrća i mliječnih proizvoda po stanovniku, u upoređenju s predratnim i poslijeratnim stanjem, visoko porasla. Namirnice ne uvozimo radi toga, što zadrugari kao cjelina nisu svoje zadatke izvršili. Naprotiv, statistički je dokazano, da je zadržana poljoprivredna krupna proizvodnja mnogo produktivnija nego sitna proizvodnja. Zato je država investirala i investira u poljoprivrednu izgradnju, mehanizaciju i kemizaciju znatna sredstva. Svakako je istina da kvaliteta poljoprivrednih strojeva, koje isporučuje industrija, nije uvijek najbolja. Vrijedi napomenuti da je »Svudabivajući« zadržnog saveza otkrio ljetos, samo u Adamovskoj tvornici strojeva, otpadnih strojeva u vrijednosti od nekoliko milijuna kruna. Prošle godine je vrijednost otpadnih strojeva u ovoj tvornici bila ravna cijeloj mjesečnoj plaći svih tamošnjih radnika.

STRAŠILA ZA ZLOČESTU DJECU

Ne možemo tada reći, da zadrugari jedu svoj kruh zabadava. Uostalom, najzagriženiji pobornici takvih pogleda će vam na pitanje: da li bi oni sami htjeli raditi u poljoprivredi — odgovoriti: »Ne, ni za što na svijetu. Puno teglenja za malo novaca«.

Ali ni oni nisu potpuno u pravu. Oni su žrtve jedne krive teorije. Prije smo djecu plašili dimnjačarom ili baba rogom. Danas je kao strašilo postala izreka: »Ako nećeš učiti, ići ćeš u zadrugu«. Uzrečica koja, ako se često ponavlja, odbije dijete od poljoprivrede, iako je imalo prema prirodi i poljoprivrednom poslu dobar odnos. Nije slučajno što se od 40.000 omladine, koju moramo pridobiti za poljoprivredu, prijavilo za sada svega polovina. A od tih već pridobitih ostali su samo neki a drugi su otišli. Zašto?

NA UDOBNIJIM MJESTIMA

Pogledajmo statistiku jednoga kotara. U kotaru Beroun djeluju 34 poljoprivredne zadruge. Ne ide im loše, ali nemaju dovoljno radne snage, uglavnom stručne. Istovremeno u berounskoj industriji radi 98 apsolviranih raznih poljoprivrednih škola, od čega 24 poljoprivredna inženjera!

Vrlo je poučno čitati ovu statistiku. Kralodvorska željezara upošljava prema datim podacima 24 poljoprivredna stručnjaka. Nisu naveli sve. U rudniku željeza u Krušnoj gori radi 13 poljoprivrednih stručnjaka, u Čehoslovačkoj industriji naftnih motora u Horovicama 10, u horovickoj Albi 3, u Kralodvorskoj tvornici cementa 7, u autopoduzeću 5, u Jedinstvu u Horovicama 4 itd. itd.

ŠTO ONI TU RADE

Čitamo: Rudnik željeza Kutna hora:

Vjera Abrahamova, rođ. 1934, radi kao laborantica, Bogumil Maly, rođ. 1931, apsolvirani poljoprivredne škole, sada jamski radnik. Isto tako František Svoboda i Jaromír Sixta.

Čehoslovačka industrija naftnih motora u Horovicama:

Jaroslava Sklenarova, rođ. 1940, završila ZUŠ i 2 godine majstorske poljoprivredne škole, danas radnica u ljevaonici, Josef Rydl, Josef Kasl, Josef Chustina, apsolvirani više poljoprivredne škole su radnici u ljevaonici.

Josef Ejem koristi iskustva iz povrtlarske škole u berounskoj tvornici eternita kao radnik kod izrade cijevi, inž. Karel Cvrček rukovodi poslom na širokim njiivama proizvodnog centra Kotarske uprave za ceste a apsolvirani poljoprivredne škole Jiri Brezina pomaže poljoprivrednu proizvodnju kao šofer autobusa ČSAD.

ZAŠTO SU DEZERTIRALI

Stotine poljoprivrednih stručnjaka radi u sasvim drugoj profesiji. Što zato što je država uložila za njihovo obrazovanje na stotine hiljada kruna? Vole raditi kao manuelni radnici u tvornici nego da svoja iskustva koriste u poljoprivrednoj proizvodnji. Dovoljno je samo pogledati u platne liste i odmah znamo zašto.

Vjera Abrahamova, laborantica željezare ima plaću od 1062 Kčs. Jaroslava Sklenarova, radnica ČS industrije naftinih motora 1800 Kčs, Antonin Voraček, zamjenik teh. direktora Kot. uprave drž. cesta 2400 Kčs, Vaclav Špaček, rezač Kralodvorske željezare 2402 Kčs. Josef Buben 3580 Kčs.

Da sredimo argumente po redu:

»U tvornici više zaradim«. »Odradim osam sati i gotovo«. »Da li ću na selu dobiti stan?«. »Gdje da školujem djecu«. »Tvornica ima jaslice i obdanište«.

To je sve istina. I to, da smo prije nekoliko godina uspijevali dobiti radnike za industriju skoro silom. I to, da naplata rada i radni uvjeti nisu u svim zadrugama jednaki (na primjer godišnji odmor). I to, da industrijski radnici imaju bolje uvjete školovanja nego poljoprivredni radnici.

Zašto su dezertirali? Zato što je to bilo komotnije nego pljunuti u šake. Ali sada već poljoprivreda nije takva »pepeljuga« kao što je bila. Mnoge zadruge plaćaju svojim članovima godišnji odmor. Zadrugari se voze na izlete, koncerte, kazališta, grade obdaništa, stambene zgrade, imaju motorkotače i televizore, isto kao i industrijski radnici.

TVORNIČKI ODBORI SLIJEPI I GLUHI

»Uvjeravanje ne pomaže« — rekao nam je zamjenik predsjednika tvorničkog odbora Kralodvorske željezare drug Houba. »To bi trebao doći neki striktni nalog »odozgo«, da sa svim poljoprivrednim stručnjacima raskinemo radni odnos i da ih ne puštamo drugdje nego u zadrugu«.

Kralodvorska željezara ima patronat nad poljoprivrednim zadrugama u Kralovu Dvoru, Tmani i Hudlicama. Patronatsku pomoć ispunjava dobro. Namještenici tvornice odrade svake godine stotine sati prilikom špice u poljoprivrednim poslovima. Ali nasuprot tome tvornica s potpunim mirom osiromašuje poljoprivredu za 24 stručno izobražena radnika. U željezari sliježu ramenima: »Uvjeravali smo ih. Što možemo još uraditi?«.

Mi stojimo na tome, da bi se i uvjeravanjem dalo više postići. Ljudi u tvornicama to isto misle. Tu su članovi brigada socijalističkog rada, komunisti. Neki od njih su već shvatili. Na primjer, Ludvik Gotwald, koji je radio u Kralodvorskoj željezari kao natezač pleha. Pred 15 godina on je završio poljoprivrednu školu u Klatovu. Danas se vraća u zadrugu kao zootehničar. Ima dvoje male djece a u tvornici je zarađivao prosječno 1760 Kčs. Zna da ga čeka lak posao. Ali on ostaje još za dvije godine namještenik željezare sa svim pogodnostima industrijskog radnika. A poslije?...

Ali što reći na to da se na popisu poljoprivrednih stručnjaka Kralodvorske željezare ne nalazi npr. Josef Jindra, apsolvant poljoprivredne tehničke škole u Taboru? Godine 1959. bio je dodijeljen planskom razdiobom u poljoprivrednu zadrugu Baranov. Zatim je radio kao zootehničar. Konačno je donio potvrdu Mjesnog narodnog odbora, da nema prigovora protiv njegovog primanja na drugo radno mjesto. I gle. Tvorničkom odboru Kralodvorske željezare je to bilo dovoljno. Primili su poljoprivrednog stručnjaka objeručke. Dodijelili su mu i stan. Ali ruku na srce, drugovi: da li ste išli za time da dobijete radnika za radno mjesto nabavljača ili spojku za tvorničku nogometnu momčad?

NEPOGODNOST ZA VJEKOVE

Dobiti tvorničkog radnika natrag u poljoprivredu je teško. Zadruga opet trebaju kvalificirane radnike a trebat će ih sve više. Rad u poljoprivredi se stvarno ne može zvati privlačivim. Ako se mjeri sa satom u ruci, tu se radi od sunca do sunca i po kiši, te uvjeti rada nisu ponekad najlakši. Tako npr. inž. František Vyštejn, koji radi u Hudlicama, provozí dnevno 35 km, jer mu zadruga za sada nije mogla osigurati stan, hrani se kako kada, a često radi i večerima i nedjeljom. A isto tako mnogi ostali. No oni svoj posao vole i ne boje se poteškoća. Znadu također, da će na selu jednom biti dovoljno stanova i kulturnih i socijalnih ustanova i da mehaniziran poljoprivredni posao neće biti teži od posla u tvornici. Ali ruke k djelu moraju pridonijeti svi oni od kojih je društvo kroz godine stvorilo stručnjake, jer je to bila njihova želja.